

Dorpsplan Groeningen

1. Inleiding

De vitaliteit van de kern Groeningen is van groot belang voor het woon- en leefgenot van haar bewoners. Als we het hebben over vitaliteit dan gaat het over prettig wonen en leven. Voldoende voorzieningen, een goed en passend woningaanbod maar ook het voor elkaar zorgdragen als bewoners zijn hier voorbeelden van.

Groeningen wordt van oudsher gekenmerkt door een groot sociaal netwerk, waaronder een rijk verenigingsleven. Samen met de landelijke ligging is dit een van de punten die Groeningen zo aantrekkelijk maakt. Op dit moment zijn er echter verschillende ontwikkelingen waardoor de vitaliteit onder druk kan komen te staan. Het wegtrekken van jongeren, een toenemende zorgvraag onder ouderen en een verschraving van het voorzieningenniveau zijn hier voorbeelden van. Dit tegen de achtergrond van bezuinigingen bij diverse maatschappelijke instanties, een terugtrekkende overheid en een veranderende samenstelling van de bevolking.

Doel van het dorpsplan

Om de kracht van Groeningen te benutten, en tegelijkertijd de vraagstukken die op ons afkomen in onderlinge samenhang op te pakken, zetten we samen de schouders onder een dorpsplan.

Dit dorpsplan is gericht op concrete activiteiten voor de korte termijn en gericht op hetgeen wat realistisch en nodig is voor de aankomende jaren. In dit licht is op 8 april en 27 juni een sessie met bewoners georganiseerd, als onderdeel van de integrale aanpak die door Wonen Vierlingsbeek samen met de gemeente Boxmeer en zorgorganisatie Pantein in het voorjaar van 2013 is opgezet. Het doel: met eigen verantwoordelijkheid van bewoners en ondersteunt vanuit professionals komen tot een dorpsvisie met concrete acties voor de komende vier jaar.

Verantwoordelijk burgerschap

Met deze opzet wordt een bewust appel gedaan op 'verantwoordelijk burgerschap'. De bewoners zijn aan zet om actie te ondernemen en kansen te verzilveren om de vitaliteit te versterken. Professionals ondersteunen daar waar nodig en helpen de bewoners om goede ideeën en acties tot uitvoer te brengen. Dit betekent dat niet het aanbod, maar de vraag vanuit Groeningen leidend is voor een gezamenlijke succesvolle aanpak. Op deze manier wordt het voortouw gegeven aan de bewoner(s).

Opzet

Het dorpsplan zoals dit voor u ligt is het resultaat van deze aanpak, waar vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid:

- op korte en kernachtige wijze de huidige situatie van Groeningen is beschreven en in beeld gebracht (hoofdstuk 2);
- de gewenste situatie aan de hand van de kaart is beschreven (hoofdstuk 3), en;
- deze is vertaald naar de te nemen stappen, inclusief te nemen verantwoordelijkheid (hoofdstuk 4).

Tot slot wordt in hoofdstuk 5 de evaluatie beschreven, inclusief de wijze waarop de acties worden gemonitord.

2. Huidige situatie Groeningen

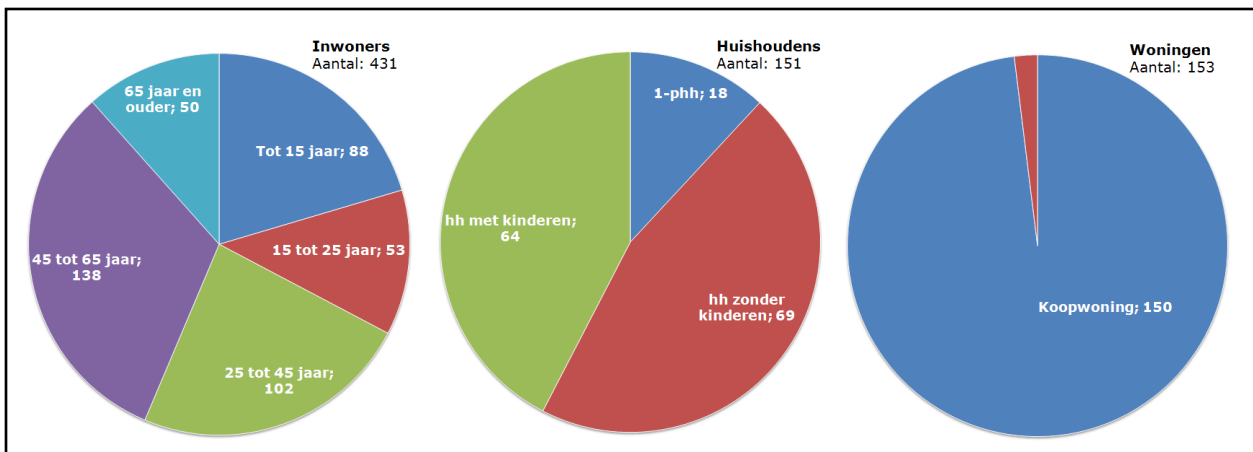
Groeningen is gelegen tussen Vortum-Mullum en Vierlingsbeek en telt ongeveer 153 woonadressen en 431 inwoners (per 1 januari 2013). Karakteristiek voor het dorp is de Anthonius en Nicolaaskapel aan de Schans; een monumentale bakstenen kapel die uit de 15de eeuw stamt. De Schuttersgilde 'Sint-Anthonius en Sint-Nicolaasgilde' (opgericht in 1494) is hiernaar vernoemt.

Verder zijn er nog resten terug te vinden van kasteel De Voirt en de twee herenhuisen Hertogstoren en Collaertshof. Tussen het dorp en de Maas ligt het natuurgebied Maasheggen, bestaande uit voornamelijk kleinschalige weilanden met een zeer rijke flora en fauna.

Bevolkingsopbouw en woningbezit

De huidige bevolkingsopbouw van Groeningen en eigendomssituatie van het woningbezit in Groeningen is als volgt verdeeld:

Bron: Gemeente Boxmeer (2013)

De figuren laten zien dat ruim 40% van de inwoners van Groeningen 45 jaar of ouder is, waarvan 12% ouder dan 65 jaar. Het aandeel huishoudens met kinderen en zonder kinderen is respectievelijk 64 (42%) en 69 (46%). Het aandeel eenpersoonshuishoudens is 12%. De verwachting is dat met de vergrijzing het aandeel 65-plussers, en daarmee ook het aandeel een- en tweepersoonshuishoudens zonder kinderen zal toenemen.

Waar het gaat om de woningmarkt kent Groeningen een verhouding van 98% koopwoningen, tegenover 2% huurwoningen.

Wonen Vierlingsbeek verhuurt op dit moment 4 woningen in Groeningen.

Kansen en bedreigingen

Op 8 april en 27 juni is een bijeenkomst georganiseerd waarin bewoners voor de komende jaren hebben gekeken naar de:

- Kansen: wat zijn de sterke punten van Groeningen en hoe deze in te zetten om de komende jaren de vitaliteit van de kern te versterken?
- Bedreigingen: wat zijn de ontwikkelingen die de vitaliteit van Groeningen als dorp onder druk zetten en waarop actie moet worden ondernemen.

Dit heeft het volgende beeld opgeleverd:

KANSEN	BEDREIGINGEN
Voorzieningen ➤ Café-zaal De Zandpoort is belangrijk als centraal ontmoetingspunt en fungeert als dorps-huis. Wonen ➤ De Gildenhoed bestaande uit 4 koopwoningen voor starters, 2 huurwoningen en 6 vrije sector woningen en is in 2009 opgeleverd. Daarnaast is er een kavel verkocht en staan er nog een aantal kavels te koop. Zorg ➤ Aanwezigheid van zorgboerderij De Hultenhoek, waar mensen met een zorgvraag kunnen wonen (10 woonplaatsen) en werken (dagopvang- en besteding). Verenigingsleven ➤ Het rijke verenigingsleven geeft saamhorigheidsgevoel en is een kracht en kans om vanuit de bewoners zaken goed te organiseren. Recreatie ➤ Groeningen is gelegen aan de rand van natuurgebied Maasheggen als uniek verblijfs- en wandelgebied. ➤ De twee campings in het dorp bieden toeristen mogelijkheden voor overnachting. Mobiliteit ➤ Groeningen heeft een goede verbinding met Vierlingsbeek (via openbaar vervoer middels de buurtbus), waar onder andere voorzieningen maar ook het steunpunt ouderen aanwezig is.	Voorzieningen ➤ Café-zaal De Zandpoort als plek van samenkomst voor bewoners wordt op dit moment commercieel geëxploiteerd en is in haar voortbestaan kwetsbaar. Wonen ➤ Jongeren verlaten het dorp omdat er te weinig betaalbare starterswoningen zijn. De 4 koopwoningen project De Gildenhoed verdient verdere navolging (met name de hier gerealiseerde starterswoningen). ➤ In het dorp staan veel grotere woningen met veel grond te koop. Deze woningen vallen (vaak) in een hogere prijsklasse en daarmee in een prijssegment dat niet bereikbaar is voor een starter of (jong) gezin. Zorg ➤ Waar de inwoners van Groeningen op dit moment nog relatief jong zijn, zal de bevolking steeds meer gaan vergrijzen. Dit gaat gepaard met een toenemende zorgbehoefte. Centrale vraag: hoe bewoners zo lang mogelijk zelfstandig in Groeningen te laten wonen.

Het dorp Groeningen heeft veel mogelijkheden zoals uitgedrukt in de bovenstaande kansen. De ligging van het dorp aan de rand van Maasheggen is uniek. Belangrijk aandachtspunt is dat het café-zaal De Zandpoort, dat fungeert als dorps-huis voor de bewoners, blijft behouden. Vanuit hier worden verschillende activiteiten georganiseerd. Dit geldt ook voor zorgboerderij De Hultenhoek, waar volwassen en kinderen met zorgvraag terecht kunnen.

Voor het overige voorzieningenniveau is Groeningen aangewezen op Vierlingsbeek. Een goede verbinding is cruciaal, met name voor de oudere bewoners die slecht ter been zijn. De praktijk heeft uitgezonden dat wanneer er sprake is van een 'zwaardere' zorgvraag, (oudere) bewoners vertrekken naar Vierlingsbeek of Boxmeer.

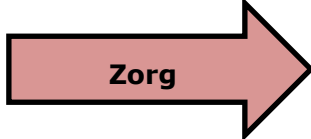

Op het terrein van wonen heeft Wonen Vierlingsbeek in 2009 het project De Gildehoed afgerond, waar aspirant-kopers tijdens de bouw hebben meegedacht. Dergelijke projecten zijn belangrijk voor Groeningen. Aan de andere kant staan er veel woningen (met name aan de rand van het dorp) te koop. De vraagprijs van deze woningen, vaak met veel grond, is te hoog voor starters/gezinnen waarmee leegstand blijft bestaan.

Op onderstaande kaart zijn de bovengenoemde kansen (groen) en bedreigingen (rood) aangegeven, en is daarmee een samenvattend resultaat van de gemaakte kaarten van de bewoners.

3. Vitaal Groeningen

Als we met een realistische bril op maximaal vijf jaar vooruit kijken dan zien we dat voor Groeningen als vitale leefgemeenschap de volgende acties in gang zijn gezet:

-
 - ✓ Er is gekeken in hoeverre De Zandpoort voor Groeningen dienst kan doen als dorpshuis met een punt van waaruit diverse burgerinitiatieven worden gecoördineerd. Hierbij worden ook de diverse verenigingen die actief zijn in het dorp betrokken.
-
 - ✓ Er wordt vanuit de dorpsraad samen met de gemeente, Wonen Vierlingsbeek en Pantein een informatieavond georganiseerd over:
 - de ontwikkelingen op het terrein van wonen en zorg;
 - wat deze ontwikkelingen betekenen in de praktijk.
 Op deze avond worden specifieke vraagstukken die leven in Groeningen door de dorpsraad ingebracht.
 - ✓ Mede op basis van de informatieavond gaat de initiatiefgroep Groeningen onderzoeken wat de woonbehoefte/woonvoorkeuren zijn van de inwoners uit het dorp. Daarbij wordt ook gekeken naar vraag en mogelijkheden rondom woningsplitsing en bijgebouwen.
 - ✓ Wonen Vierlingsbeek onderzoekt de mogelijkheden om de huurwoningen in Gildenhoed te labelen voor jongeren uit het eigen dorp.
-
 - ✓ De mogelijkheden om in De Zandpoort een punt voor zorg en welzijn te realiseren worden nagegaan. Hier zouden inwoners terecht kunnen met vragen op het terrein van zorg en welzijn (eten koken, eenzaamheid voorkomen, boodschappen doen, ouderen rijden). Waar mogelijk worden vragen direct opgepakt of uitgezet binnen het dorp. Bij professionelere vragen wordt doorverwezen naar Pantein/gemeente Boxmeer. Daarnaast is er vanuit het punt contact met zorgboerderij De Hultenhoek en de verenigingen die actief zijn in het dorp voor vragen, uitwisseling van informatie, ideeën et cetera.
 - ✓ Bij voldoende behoefte (zie eerste punt onder 'wonen') wordt gezocht naar mogelijkheden om woningen voor ouderen te clusteren en te voorzien van een 'alarmsysteem' dat bewoners van Groeningen en/of begeleiding vanuit Pantein kan inschakelen.
 - ✓ Een initiatiefgroep gaat, mede op basis van de informatiemarkt, onderzoek doen naar de zorgbehoefte in het dorp.
-
 - ✓ Het is de wens vanuit de bewoners om, ondersteunt vanuit de gemeente Boxmeer, wandel- en fietspaden te realiseren waarbij de sterke punten in en rondom de kern (onder andere de Antonius en Nicolaaskapel aan de Schans, Maasheggegebied) worden benadrukt en het (weer) mogelijk wordt om 'ommetjes' te lopen/fietsen.
 - ✓ De wandelingen, indien de paden gerealiseerd, worden georganiseerd door de bewoners zelf. Hierbij wordt ook gekeken in hoeverre de Ezelgasterij 'Aan de Maasheggen' een actieve rol kan vervullen ('boer on tour').

Met het in gang zetten van deze acties wordt onderzocht in hoeverre er een impuls te geven is aan de vitaliteit van Groeningen. Het uitgangspunt is dat door de bewoners zoveel zelf wordt opgepakt en professionals hier ondersteuning aan bieden.

Het samenhangend pakket van maatregelen op het terrein van voorzieningen, wonen, zorg en recreatie ziet er op de kaart als volgt uit:

4. Actieprogramma

Bovenstaande acties vertalen zich in het volgende actieprogramma. Per onderwerp en actie is de trekker benoemd. In de meeste gevallen is dit de dorpsraad. Zoals besproken op 27 juni vervult de dorpsraad een belangrijke coördinerende rol. Zij zet uit en bewaakt en kan daarnaast makkelijk en snel schakelen tussen inwoners en professionals. Dit betekent niet dat de dorpsraad zelf alle acties oppakt maar zij maakt, bijvoorbeeld met de inrichting van werkgroepen, bewoners mede verantwoordelijk.

Nr.	Onderwerp	Acties	Trekker
1.	De Zandpoort als dorpshuis voor de bewoners	Overleg dorpsraad en exploitant over de mogelijkheden om De Zandpoort als dorpshuis met punt voor burgerinitiatieven vorm te geven. Hierbij worden ook de verenigingen nauw bij betrokken.	Dorpsraad samen met exploitant
2.	Informatiemarkt wonen en zorg organiseren	Er wordt een informatieavond georganiseerd over de (on)mogelijkheden om zelfstandig thuis te wonen in Groeningen door de dorpsraad, Pantein, gemeente Boxmeer en Wonen Vierlingsbeek. De dorpsraad bepaalt samen met genoemde partijen de agenda.	Dorpsraad
3.	Woonbehoefte en woonvoorkeuren onderzoeken	Vormen van initiatiefgroep die de woonbehoefte en woonvoorkeuren gaat onderzoeken. Daarbij wordt ook gekeken naar vraag en mogelijkheden rondom woningsplitsing en bijgebouwen.	Dorpsraad
4.	Huurwoningen De Gildenhoed en evt. nieuw te bouwen huurwoningen bij voorkeur bestemmen voor jongeren	Wonen Vierlingsbeek onderzoekt of huurwoningen De Gildenhoed en eventueel nieuw te bouwen woningen bij voorkeur zijn te labelen voor jongeren uit het eigen dorp, inclusief de consequenties die dit heeft. Zij rapporteert hierover aan de dorpsraad.	Wonen Vierlingsbeek
5.	Mogelijkheden steunpunt zorg en welzijn in De Zandpoort	De mogelijkheden om in De Zandpoort een punt, waar inwoners terecht kunnen met vragen op het terrein van zorg en welzijn zorg, te realiseren wordt nagegaan.	Dorpsraad
6.	Behoeftte wonen in combinatie met zorg onderzoeken	Een initiatiefgroep gaat, mede op basis van de informatiemarkt, onderzoek doen naar de zorgbehoefte in het dorp.	Dorpsraad
7.	Zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen	Aansluiten op actiepunten 2 en 6 (inventarisatie behoefte), alvorens hier gericht actie op te ondernemen. Eventueel clusteren nieuwe senioren woningen.	Dorpsraad
8.	Realiseren wandelpaden en organiseren wandelroutes	Ontsluiten oude wandelpaden en aansluiten op te realiseren nieuwe wandelpaden. Door dorpsraad opstellen wandelkaart, met daarin oude en nieuw te realiseren paden. Daarna in overleg met gemeente.	Dorpsraad

Volgordelijkheid acties

De voorgestelde acties kunnen op verschillende momenten of tegelijkertijd worden opgestart. Belangrijk is wel dat bijvoorbeeld het in kaart brengen van behoeften, vooraf gaat aan het daadwerkelijk inspelen op deze behoefte. Verder is het van belang om acties zodanig te plannen, dat ze goed zijn uit te voeren en er geen overbelasting (bijvoorbeeld van de dorpsraad) plaatsvindt.

Op 27 juni is er een voorstel neergelegd wanneer welke actie op te pakken. Daarin hebben we aangegeven dat het wellicht handig is om te starten met de informatiemarkt (actie 2). De vraagstukken en onderwerpen die hier aan bod komen kunnen in vervolgacties, zoals het onderzoek naar de behoefte op het terrein van wonen (actie 3 en 6) en het zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen (actie 7), worden meegenomen.

Overigens kunnen door de tijd heen acties worden geschrapt, doordat deze niet haalbaar of niet meer nodig zijn, en kunnen er nieuwe acties voor in de plaats komen. Het voorgestelde actieprogramma is dan ook geen blauwdruk, maar wordt halfjaarlijks kritisch onder de loep genomen (zie hoofdstuk 5).

5. Evaluatie

Gelet op de voortgang en het commitment van zowel de bewoners (vertegenwoordigd in de dorpsraad), Wonen Vierlingsbeek, de gemeente Boxmeer en Pantein is het van belang dat voor de eerstkomende periode er halfjaarlijks wordt geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om:

- de voortgang van in gang gezette acties te monitoren;
- (nog) niet in gang gezette acties verder voor te bereiden dan wel te stimuleren;
- waar wijzigingen zich voordoen en/of acties niet haalbaar zijn dit tijdig met elkaar te bespreken.

De evaluatie vindt plaats aan de tafel van de dorpsraad waarbij Pantein, Wonen Vierlingbeek en gemeente een onderdeel vormen van de reguliere agenda. De evaluatie voor het dorpsplan van Groeningen vindt plaats in De Zandpoort te Groeningen. Voor 2014 zijn de evaluaties als volgt:

Data evaluatie:

- April 2014
- September 2014

Het dorpsplan, een 'levend' document

Belangrijk hierbij is dat dit dorpsplan een 'levend' document is. Indien noodzakelijk moeten acties geschrapt of toegevoegd kunnen worden aan het plan. Bijvoorbeeld omdat er na onderzoek geen behoefte blijkt te zijn of een bepaalde ontwikkeling vraagt om het toevoegen van een nieuwe actie. De verantwoordelijkheid om de aanzet te geven en acties voor te bereiden ligt bij de inwoners van Groeningen zelf. De dorpsraad verzorgt de coördinatie omdat zij veelal de juiste personen in het dorp weet te vinden en deze kan aanspreken. Daarnaast kan zij vragen uitzetten bij de diverse professionele partners zoals de gemeente Boxmeer, zorgorganisatie Pantein en Wonen Vierlingsbeek.

Betrokkenheid partners

De nu betrokken partijen Wonen Vierlingsbeek, Pantein en de gemeente hebben samen met de bewoners de aanzet voor dit dorpsplan gegeven. Deze partners zullen dan ook samen met de bewoners het voortouw nemen om acties voor elkaar te krijgen. Mede ingegeven door de vraag die leidend is kan de inzet echter breder liggen dan alleen bij deze partners. En dit heeft voordelen. Zo brengt elke partner die direct betrokken is bij de vitaliteit van Groeningen andere kennis en kunde in, en kan een bijdrage leveren in het oppakken van vraagstukken samen met bewoners. Wonen Vierlingsbeek, Pantein en de gemeente zullen zich dan ook inzetten om indien nodig vanuit het eigen netwerk vragen van bewoners te verbinden aan de benodigde expertise.